

Social Commitment in Tehran: The Level and Factors Affecting It (a study among citizens over 18)

Farzaneh Nezamabadi¹, Habib Sabouri Khosroshahi², Feizollah Norouzi³

Received: 27/08/2025

Accepted: 20/12/2025

Extended Abstract

Objective

Weakness in social commitments has led to an increase in the phenomenon of anomie and the emergence of weak and passive social actors who pay less attention to the "other" and have fueled an increasing tendency towards social individualism. As a result, many citizens adopt behaviors such as "zero-sum games" and benefit from a kind of "free riding". Considering the above points, the main objective of this study is to measure the level of social commitment in Tehran and identify the factors affecting it.

Methodology

The present study is quantitative and survey-based. The statistical population of the study includes all citizens over the age of 18 in Tehran. According to the latest available statistics, the total population of Tehran is estimated to be about 9,423,703 people, of which the population over the age of 18 is 6,750,000, and this group constitutes the statistical population of the study. The sample size required for statistical analyses was calculated using the Cochran formula, and the number of 385 people was determined as the sample size. However, in order to compensate for possible shortcomings such as incomplete or uniform responses, damaged questionnaires, or non-return, the sample size was increased to 400 people to reduce the effect of the reduced sample size on the validity and accuracy of the analysis results. Sampling in this study was carried out using a multi-stage cluster method. Initially, residential areas in Tehran were divided into three classes based on socio-economic level: low, medium, and high. Then, one or two neighborhoods were selected from each class for sampling. To randomly select sample individuals, detailed maps of each area were prepared and their districts, neighborhoods, blocks, and alleys were identified. Blocks and alleys were marked

۱. PhD student, Department of Sociology, NT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran..

۲. Assistant Professor, Department of Social Sciences, ET.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran; (Corresponding Author).
HabibSabouri@iaau.ac.ir

۳. Assistant Professor, Department of Sociology, NT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

on the aforementioned maps. In the next step, the researcher randomly selected a house in the selected block and alley and presented the questionnaire to the first person present in that house who was in the age range of 18 years and above to complete it. To select the next samples, the desired number of samples was divided into each block systematically using the estimated number of houses in each block. Then, a random number was selected as the starting point of sampling from 1 to the number of houses, and by counting the houses and determining the sampling interval, the next houses to be visited were determined. The measurement tool used to operationalize the research variables was a combination of researcher-made items and standard items. The dependent variable "social commitment" and the independent variable "political orientation" were measured using researcher-made items, while the other independent variables were measured using valid standard items.

Findings

Based on the findings, 49.9 percent are women and 51.1 percent are men. 54.8 percent of the respondents are 51 years of age or older, which accounts for the highest number. 5.5% are between 20 and 30 years old, 24.7% are between 31-40 years old, and 15.1% are between 41-50 years old. 45.2% of respondents are government employees and 44.9% are unemployed, which account for the largest number. The status of 49.1% of respondents is married, which accounts for the largest number. 11.9% are divorced and 39% are single. The status of the number of family members is 29.6% of respondents have one child. 14% have two children, 9.6% have three children, 25.2% have four children or more. 21.6% are childless. Housing status: 45.2% of respondents rent and 44.9% own. Another 9.9% reside in various forms, including institutional and paternal property. The results of the study show that there is a positive, significant and strong relationship between social commitment and all the variables studied. Social capital has a positive and strong correlation with social commitment (0.75), and its dimensions, including social trust and social participation, are also significantly related to social commitment. Cultural consumption plays an important role in strengthening social commitment with a correlation coefficient of (0.80). A positive and strong relationship was also observed between material consumption and social commitment (0.73). The highest level of correlation is related to leisure time, which with a coefficient of (0.83) shows that the richness of leisure activities has a significant effect on social commitment. Religiosity also has a positive and strong relationship with social commitment (0.76). Value orientation is significantly related to social commitment with a correlation coefficient of (0.72), and its material and non-material dimensions also show the same pattern. Political participation and orientation, despite being less intense, still have a positive and

relatively strong relationship with social commitment (0.64). Ethnic commitment also has a positive and significant correlation with social commitment with a coefficient of (0.71). Finally, the use of social networks also shows a positive, significant and strong relationship with social commitment. In general, all independent variables of the study have a positive, direct and significant relationship with social commitment and play an effective role in explaining it. In addition, according to the results obtained, the adjusted coefficient of determination was equal to 0.79 and the R^2 value was equal to 0.78. This means that about 79 percent of the variance of social commitment can be explained by the set of independent variables entered in the model, which indicates a very high predictive power of the model. This finding indicates the importance and multidimensional role of various social factors in explaining the level of social commitment of individuals in society. According to the presented regression coefficients, the independent variables of leisure time, cultural consumption, and social capital have a significant effect on social commitment.

Originality/Value

Most studies on measuring social commitment and its influencing factors are old. These studies mainly focused on the positive and significant impact of social commitment on better life, organizational efficiency, mental and social health, etc. These studies were conducted to investigate the impact of influencing factors.

Conflict of Interest

The author (s) of this article declared no conflict of interest regarding the authorship or publication of this article.

Keywords: Social Commitment, Political Orientation, Cultural Consumption, Value Orientation



سال پانزدهم، تابستان ۱۴۰۴ - شماره ۵۵

صفحات ۹۲-۱۲۱

نوع مقاله: پژوهشی

تعهد اجتماعی در شهر تهران: میزان و عوامل موثر بر آن (مورد مطالعه شهروندان بالای ۱۸ سال)

فرزانه نظام‌آبادی^۱، حبیب صبوری خسروشاهی^۲، فیض‌اله نوروزی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۰۵

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، بررسی میزان تعهد اجتماعی و شناسایی عوامل مؤثر بر آن در میان شهروندان تهران است. **روش:** این مطالعه با رویکرد کمی و جامعه آماری شامل افراد بالای ۱۸ سال ساکن تهران انجام شده است. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران، ۳۸۵ نفر تعیین و نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای صورت گرفت. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته و استاندارد جمع‌آوری و توسط نرم‌افزار SPSS تحلیل شدند.

یافته‌ها: با توجه به ضرایب رگرسیونی ارائه شده، متغیرهای مستقل اوقات فراغت (۰/۵۱)، مصرف فرهنگی (۰/۳۶)، سرمایه اجتماعی (۰/۱۹) تأثیر معناداری بر تعهد اجتماعی دارند. همچنین، تحلیل رگرسیون نشان داد که مدل پیش‌بینی تعهد اجتماعی با ضریب تعیین R^2 برابر با ۰,۷۸، توانسته است سهم قابل توجهی از واریانس تعهد اجتماعی را تبیین نماید؛ به‌طوری‌که اوقات فراغت، مصرف فرهنگی و سرمایه اجتماعی به ترتیب بیشترین تأثیر را در این مدل دارند.

نتایج: نتایج نشان می‌دهد به دلیل تحولات اجتماعی و فرهنگی حاکم در شهر تهران، میزان تعهد اجتماعی حتی از سطح موجود (متوسط) نیز کاهش باید و گرایش به نفع‌گرایی فردی و کنش‌های منفعت‌محور تقویت شود. در چنین شرایطی، بیش‌ازپیش ضرورت بازتعریف و بازسازی پیوندهای اجتماعی در قالب نظامی از تعهدات متقابل احساس می‌شود.

واژگان کلیدی: تعهد اجتماعی، سرمایه اجتماعی، مصرف فرهنگی، اوقات فراغت، شهر تهران.

۱. دانشجوی دکتری گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول). HabibSabouri@iau.ac.ir

۳. استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۱- مقدمه

تعهد اجتماعی به‌عنوان درجه‌ای از درونی شدن ارزش‌ها و اهداف و همچنین نوعی احساس وفاداری به جامعه تعریف شده است (Gheshlaghi et al, 2021). این مفهوم یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها برای تحقق جامعه‌ای توسعه‌یافته و مبتنی بر ارزش‌های مشترک به شمار می‌آید. تعهد اجتماعی، با ایجاد حس تعلق میان اعضای جامعه، نقش مهمی در تقویت وفاداری ایفا می‌کند (Dekker, 2007). همچنین، موجب افزایش دلبستگی و تعهد نسبت به محیط‌های همسایگی می‌شود (Temkin & Rohe, 1998). علاوه بر این، تعهد اجتماعی با تقویت هم‌ذات‌پنداری میان افراد، زمینه را برای مشارکت فعال‌تر در سطوح شهری و محلی فراهم می‌سازد (Diop et al, 2022).

در جوامع امروزی، احساس تعلق و تعهد اجتماعی که اغلب به‌عنوان مشارکت ذهنی و درونی فرد در حیات جمعی تبیین می‌شود، یکی از مؤلفه‌های حیاتی در انسجام اجتماعی محسوب می‌گردد. این احساس، ریشه در تلاش برای ایجاد پیوندهای اجتماعی معنادار و پایدار دارد؛ پیوندهایی که منجر به شکل‌گیری نوعی هویت مشترک و ارزش‌مدار میان اعضای جامعه می‌شود (Hagerty et al, 1992; Lambert et al, 2013; Cook et al, 1999; Bromberg, 1996).

با این حال، در بستر جوامع مدرن سرمایه‌داری، رشد فردگرایی منجر به تضعیف انسجام اجتماعی و افزایش شکاف‌های اجتماعی شده است. در این فضا، افراد برای بازیابی حس تعلق، اغلب در تعاملات خرد و درون‌گروهی یا آنچه «قبیله‌گرایی نوین» خوانده می‌شود، مشارکت می‌جویند (Kozinets, 2002). این وضعیت در جوامع موسوم به «جهان جنوب» از جمله ایران، چهره‌ای بحرانی‌تر به خود گرفته است؛ چون ایران در بستر تحولات ساختاری، فرهنگی و نهادی، با وضعیت گذار از سنت به مدرنیته مواجه است. این شرایط گذار، زمینه‌ساز نوعی آنومی یا بی‌هنجاری اجتماعی شده که در آن، اقتدار اخلاقی هنجارهای عمومی تضعیف شده، تعارضات ارزشی افزایش یافته و در برخی حوزه‌ها، حتی با فقدان هنجارهای روشن و راهنمای رفتاری روبرو هستیم (Durkheim, 1951). چنین موقعیتی که با تزلزل در نهادهای اجتماعی همراه است، زمینه‌ساز کاهش تعهد اجتماعی، تضعیف حس مسئولیت‌پذیری جمعی و افول سرمایه اجتماعی در سطوح مختلف جامعه می‌شود. از این رو، بررسی میزان تعهد اجتماعی و عوامل اجتماعی-فرهنگی مؤثر بر آن، به‌ویژه در کلان‌شهرهایی نظیر تهران که بیش از دیگر مناطق با پیامدهای گذار و آنومی مواجه‌اند، اهمیتی دوچندان می‌یابد.

پژوهش‌های متعددی که توسط محققان مختلف انجام شده است (Gheshlaghi et al, 2021; Ardalan et al, 2019; Kazemi & Oreizi, 2019; Goudarzi et al, 2018; Zarandi et al, 2017; Eghdampour et al, 2017; Jourablou et al, 2016; Keshavarz, 2015; Bagheri et al, 2015; Zolfalifam & Aghaei, 2014; Mobaraki et al, 2013; yousefi et al, 2012; Tavakolnia, 2011; Sabagh & Ghiasi, 2009; Hosseini et al, 2024; Ghafari, 2006; Parchami, 1995) نشان می‌دهد که تعهد اجتماعی در حوزه‌های مختلف از جمله سازمانی، عاطفی،

شغلی و خانوادگی با چالش‌های قابل توجهی مواجه است. علاوه بر این، نتایج طرح آمارگیری فرهنگ رفتاری خانوار که در سال ۱۳۹۹ توسط مرکز آمار ایران انجام شد، حاکی از آن است که ۴۱٫۸ درصد از پاسخ‌دهندگان از سطح تعهد اجتماعی پایین یا بسیار پایین برخوردار بوده‌اند. این یافته‌ها بیانگر فاصله قابل توجه بین وضعیت موجود و شرایط مطلوب در حوزه تعهد اجتماعی در کشور است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹). با توجه به اهمیت تعهد اجتماعی در تضمین انسجام و پایداری جامعه، توجه به این شکاف و بررسی عوامل مؤثر بر آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. مطابق با نتایج به‌دست آمده از مرکز آمار ایران (Statistical Center of Iran, 2019) میزان تعهد اجتماعی در شهر تهران کمتر از میانگین کشوری بوده و تنها حدود ۳۱ درصد از شهروندان تهرانی سطح قابل قبولی از تعهد اجتماعی را نشان داده‌اند. این کاهش سطح تعهد، روند مشارکت شهروندان در فعالیت‌های اجتماعی را با اختلال مواجه ساخته و تحقق توسعه اجتماعی و اقتصادی را با چالش‌های جدی روبرو می‌سازد.

کلان‌شهر تهران به‌عنوان قطب سیاسی و اقتصادی کشور، از تحرکات و تحولات جمعیتی گسترده‌ای برخوردار است. این جابجایی‌ها در کنار تغییرات فرهنگی و اجتماعی، ثبات و پایداری اجتماعی را به مخاطره انداخته و ساختاری موزاییکی و چندپاره در بافت اجتماعی شهر ایجاد کرده است. در چنین شرایطی، افراد به ثبات اجتماعی و فرهنگی نیازمند هستند تا بتوانند از طریق هنجارهای متقابل اجتماعی، کنش‌های معنادار و سازنده داشته باشند. با این حال، وجود گروه‌ها و اقوام متنوع در تهران، اگرچه باعث غنای فرهنگی شده است، اما به‌طور هم‌زمان زیست‌پذیری فرهنگی-اجتماعی را کاهش داده و این موضوع در کاهش تعهدات اجتماعی منعکس شده است. از این منظر، تهران به‌عنوان کلان‌شهری با چالش‌های فردگرایی منفی و کاهش سرمایه اجتماعی و تعهدات جمعی مواجه است. «تحقیقات نشان داده‌اند که در محله‌های با درآمد کمتر، سرمایه اجتماعی به‌طور معنی‌داری متمرکز در محدوده جغرافیایی کوتاه است.» (Kovács et al., 2021). نموده‌ای این وضعیت را می‌توان در کاهش تمایل به مشارکت‌های محله‌ای، ضعف تعاملات همسایگی، افزایش بی‌تفاوتی اجتماعی و ظهور مشکلات اجتماعی نظیر آلودگی هوا، ترافیک، تقلب‌های مالی و غیرمالی و نیز افزایش نرخ طلاق و خشونت‌های خانگی مشاهده کرد. تحولات فرهنگی و اجتماعی همچنین بر معانی و الگوهای تعهد اجتماعی در حوزه‌هایی همچون ازدواج و روابط خانوادگی تأثیر گذاشته‌اند. به‌طوری‌که در تهران شاهد افزایش الگوهای ازدواج نامتعارف مانند «ازدواج سفید» و همچنین گسترش روابط پیش از ازدواج در میان جوانان هستیم که این روند به کاهش ثبات رفتاری و تعهدات اجتماعی انجامیده است. در بعد خانوادگی و قومی نیز تعاملات بیشتر جنبه عقلانی یافته و افراد تمایل دارند با محدود کردن تعهدات خود به چارچوب‌های درون‌خانوادگی، از تعهدات گسترده‌تر و فراتر از خانواده اجتناب کنند. علاوه بر عوامل پیشین، یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که در شهر تهران، شاخص‌های مربوط به اخلاق اجتماعی نظیر صداقت، راستگویی و احساس امنیت اجتماعی کاهش یافته و این روند نسبت به سال‌های گذشته نیز رو به افول

بوده است. شهر تهران با چالش‌های متعددی مانند کاهش مسئولیت‌پذیری اجتماعی، افزایش ناهماهنگی شناختی، رشد بی‌اعتمادی اجتماعی و تعارضات هنجاری و ارزش‌های متضاد مواجه است که بخش عمده‌ای از آن ناشی از فرایندهای ساختاری در سطح کلان، از جمله جهانی‌شدن، است. این فرایندها مانع از شکل‌گیری هنجارها و قواعد منسجم اجتماعی شده‌اند ([Hoseini et al, 2023](#)).

در چنین شرایطی، بخش قابل توجهی از شهروندان تمایلی به مشارکت در فعالیتهای جمعی جهت ارتقای منفعت عمومی ندارند و منفعت فردی را بر منفعت جمعی ترجیح می‌دهند. برخی افراد با تلاش برای کسب بیشترین منافع با کمترین تلاش، به دنبال راهکارهای میانبر و روش‌های غیراخلاقی مانند دروغ، تقلب و فریب هستند. رعایت اصول و حق تقدم‌ها در روابط اجتماعی کاهش یافته و بدین ترتیب، ضعف در تعهدات اجتماعی موجب افزایش پدیده آنومی و ظهور کنشگران اجتماعی ضعیف و منفعل شده است که توجه کمتری به «دیگری» داشته و به گرایش روزافزون به فردگرایی اجتماعی دامن زده‌اند. در نتیجه، بسیاری از شهروندان رفتارهایی مانند «بازی مجموع صفر» را پیش گرفته و به‌نوعی از «سواری مجانی» بهره می‌برند. با توجه به نکات یاد شده، پرسش اصلی این پژوهش بر آن است که میزان تعهد اجتماعی در شهر تهران در چه حد است و عوامل مؤثر بر آن کدامند؟

۲- پیشینه پژوهش

در پژوهشی که توسط حسینی و همکاران ([Hoseini et al, 2023](#)) انجام شد، نشان داده شد که تعهد اجتماعی با مجموعه‌ای از متغیرهای اجتماعی از جمله تأمین نیازهای فردی، محرومیت نسبی، احساس کنترل اجتماعی، وابستگی عاطفی و همبستگی اجتماعی رابطه مثبت و معناداری دارد. همچنین، این متغیرها در مجموع توانسته‌اند حدود ۵۵ درصد از تغییرات تعهد اجتماعی را تبیین کنند. در مطالعه‌ای دیگر با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی تعهد اجتماعی در تهران» توسط همان گروه پژوهشی ([Hoseini et al, 2023](#))، ارتباط مثبت و معناداری میان تعهد اجتماعی و متغیرهای اجتماعی‌شدن، رضایت از زندگی، دینداری و فراوانی مبادله مشاهده شد. در مقابل، رابطه‌ای معکوس و معنادار بین تعهد اجتماعی و آنومی اجتماعی گزارش گردید که نشان‌دهنده اثرات منفی ناهنجاری‌های اجتماعی بر تعهد شهروندان است. مطالعه قشلاقی و همکاران ([Gheshlaghi et al, 2021](#)) نیز حاکی از وجود رابطه معنادار بین تفسیرگرایی، همنوایی اجتماعی و تعهد اجتماعی است. نتایج تحلیل رگرسیونی این پژوهش نشان داد که همنوایی اجتماعی و تعهد اجتماعی توانسته‌اند حدود ۱۱ درصد از تغییرات متغیر تفسیرگرایی را توضیح دهند. این مطالعات به‌روشنی نشان می‌دهند که تعهد اجتماعی پدیده‌ای چندبعدی است که تحت تأثیر متغیرهای فردی، اجتماعی و فرهنگی قرار دارد و بررسی دقیق این عوامل در بستر شهر تهران، به‌عنوان یک کلان‌شهر متنوع، از اهمیت فراوانی برخوردار است. مطالعه احمدی ([Ahmadi, 2021](#)) حاکی از آن است که میان تعهد اجتماعی و متغیرهایی نظیر جهت‌گیری مذهبی و گرایش به

قانون‌گریزی، رابطه‌ای معنادار وجود دارد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که تقویت باورهای دینی می‌تواند به کاهش قانون‌گریزی و در نتیجه افزایش سطح تعهد اجتماعی بینجامد.

همچنین، کاظمی و عریضی (Kazemi & Oreizi, 2019) در پژوهشی پیرامون رابطه ارزش‌های شخصی و تعهد سازمانی، نشان دادند که ابعاد مشخصی از ارزش‌های شخصی از جمله همرنگی، خیرخواهی و گرایش به قدرت، با مؤلفه‌های تعهد سازمانی شامل تعهد پیوستگی، تعهد مبادله‌ای و تعهد کاری، ارتباطی معنادار دارند. این یافته‌ها بیانگر آن است که نظام ارزشی فرد می‌تواند جهت‌گیری رفتاری او را نسبت به مسئولیت‌ها و تعهدات سازمانی و اجتماعی شکل دهد. در مطالعه‌ای دیگر، گودرزی و همکاران (Goudarzi et al, 2018) به بررسی عوامل مؤثر بر میزان تعهد به نظم اجتماعی پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که باورهای دینی و اخلاقی، احساس امنیت اجتماعی، سطح مشارکت مدنی، تجربه بی‌عدالتی، جنسیت، میزان تحصیلات و سن، از جمله متغیرهایی هستند که در شکل‌گیری میزان تعهد به نظم اجتماعی نقش مؤثری ایفا می‌کنند.

تاگوچی و همکاران (Taguchi et al, 2022) به تحلیل عوامل تأثیرگذار بر تعهد اجتماعی در میان اعضای گروه‌ها و رهبران آن‌ها پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که وضعیت اقتصادی، فراوانی حضور در فعالیت‌های اجتماعی خارج از منزل، سال‌های سابقه مشارکت در گروه و ادراک افراد از نقش خود در گروه، از جمله متغیرهای کلیدی در ارتقاء تعهد اجتماعی به شمار می‌روند. در همین زمینه، پژوهش ارویوه و همکاران (Arroyave et al, 2021) به ماهیت چندبعدی تعهد اجتماعی پرداختند و نشان دادند که این نوع تعهد نه تنها درک دانش‌آموزان از موضوعات اجتماعی را گسترش می‌دهد، بلکه به بازسازی ذهنیت‌های پیشین، غلبه بر تفکرات منفی و تسهیل درک معانی عمیق‌تر اجتماعی نیز کمک می‌کند. به عبارت دیگر، تعهد اجتماعی به عنوان یک سازه چندلایه، قادر است از طریق فرآیندهای آموزشی و تعاملی، فهم فرد از پیوندهای اجتماعی را ارتقاء بخشد. در مطالعه‌ای که توسط کونگ و همکاران (Cuong et al, 2021) انجام شد، نشان داده شد که سه عامل اصلی یعنی فرصت‌های آموزش و توسعه، نظام پرداخت و پاداش و ارائه مزایای شغلی، از مهم‌ترین پیش‌برنده‌های تعهد کارکنان در سازمان‌ها محسوب می‌شوند. این نتایج نشان‌دهنده تأثیر ساختارهای نهادی و سیاست‌های منابع انسانی بر سطوح تعهد اجتماعی در محیط‌های حرفه‌ای است. از سوی دیگر، زنبر (Zanbar, 2020) با تمرکز بر نقش تعهد اجتماعی در تقویت انسجام اجتماعی، نشان داد که این متغیر از طریق ایجاد حس تعلق اجتماعی، تغییر نگرش افراد نسبت به جامعه و ارتقاء سطح رفاه عمومی، می‌تواند بستری مناسب برای ارتقاء مشارکت اجتماعی فراهم سازد. این مطالعه بر اهمیت متغیرهای میانجی چون نگرش و تعلق اجتماعی در فرآیند تعهد تأکید دارد. در نهایت، کاچرن (Cochran et al, 2012) با بررسی رابطه بین تعهد اجتماعی و بزهکاری، به این نتیجه رسید که بین این دو متغیر رابطه‌ای معکوس برقرار است؛ به گونه‌ای که کاهش سطح تعهد اجتماعی منجر به افزایش تمایل به ارتکاب رفتارهای انحرافی و

بزهکارانه می‌شود. یافته‌های این مطالعه بار دیگر نقش بازدارنده تعهد اجتماعی در برابر کج‌روی‌های اجتماعی را مورد تأکید قرار می‌دهد.

در جمع‌بندی و نقد ادبیات پیشین، می‌توان گفت مطالعات این حوزه عمدتاً بر تأثیر مثبت و معنادار تعهد اجتماعی، بر زندگی بهتر، کارایی سازمانی، سلامت روانی و اجتماعی و غیره تأکید داشتند. این تحقیقات در بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر تعهد نیز به این نتیجه رسیده‌اند که این عوامل تأثیر مثبتی بر تعهد اجتماعی دارند. از این رو، می‌توان گفت که تحقیقات پیشین، وجود تعهد اجتماعی در مناسبات اجتماعی را یک امر مهم و ضروری پنداشته و بر تقویت آن در زندگی اجتماعی تأکید دارند. در حالی که در مطالعه حاضر، تمرکز بر تعهد اجتماعی به مثابه پیوندها و التزامات فرامادی و فراتر از سطوح فردی یا نهادی است که در بستر تعاملات جمعی و انسجام اجتماعی شکل می‌گیرد. از سوی دیگر، بخش عمده‌ای از مطالعات گذشته، جامعه آماری خود را به گروه‌های خاصی مانند دانشجویان یا جوانان محدود کرده‌اند. اگرچه این گروه‌ها به دلیل حضور فعال در فضای اجتماعی و تجربه زیسته از تحولات، می‌توانند حساسیت بیشتری نسبت به تغییرات اجتماعی داشته باشند، اما به دلیل ویژگی‌های جمعیتی خاص خود نمی‌توانند بازنمای کاملی از کلیت جامعه محسوب شوند. پژوهش حاضر با انتخاب جامعه آماری شهروندان بزرگسال، نه تنها امکان تعمیم‌پذیری بیشتری را فراهم می‌سازد، بلکه با دربرگرفتن تنوع سنی، جنسی، طبقاتی و فرهنگی، قابلیت بازتاب گسترده‌تری از وضعیت تعهد اجتماعی در جامعه کلان‌شهری چون تهران را داراست؛ امری که برای تحلیل تحولات ساختاری و معنایی تعهد در سطوح مختلف اجتماعی ضروری به نظر می‌رسد.

۳- مبانی و چارچوب نظری

رویکردهای مختلف در خصوص تعهد اجتماعی وجود دارد. این رویکردها هر کدام تعهد اجتماعی را از منظر متفاوتی بررسی کرده‌اند. از آنجایی که این پژوهش تحلیل جامعه‌شناختی تعهد اجتماعی را مدنظر قرار داده است، لذا رویکردهای جامعه‌شناختی چندبعدی مورد نیاز است تا بتوانیم تبیین عمیقی از آن داشته باشیم. بر اساس دیدگاه تالکوت پارسونز (Parsons, 1959)، تعهد اجتماعی نقشی بنیادین در تنظیم روابط میان نظام‌ها و خرده‌نظام‌های اجتماعی ایفا کرده و از طریق ایجاد نظم رفتاری، زمینه را برای پیش‌بینی‌پذیری و درک متقابل در تعاملات اجتماعی فراهم می‌سازد. پارسونز تعهد را به منزله‌ی سازوکار واسطه‌ای میان خرده‌نظام حفظ الگو و سایر خرده‌نظام‌های تطابق، دستیابی به هدف و انسجام در نظام اجتماعی تبیین می‌کند. به عبارت دیگر، تعهد اجتماعی از نظر وی کارکردی کلیدی در اتصال نظام فرهنگی که مسئول جامعه‌پذیری و تثبیت الگوهای رفتاری است، با سایر نظام‌های کارکردی چون اقتصاد، سیاست و اجتماع دارد. وی در آثار خود به‌ویژه در کتاب «اقتصاد و جامعه»، تعهد را به عنوان مرز نگهدارنده نظم کنشی در سازمان‌ها معرفی می‌کند. از نگاه پارسونز، هنگامی که فرد یا گروهی در

موقعیتی خاص، کنشی معین و قابل پیش‌بینی از خود بروز می‌دهد و آن کنش از سوی دیگران به رسمیت شناخته می‌شود، می‌توان گفت نوعی تعهد شکل گرفته است. او همچنین در این چارچوب از مفهوم «تعهدات قراردادی» یاد می‌کند که به معنای تعهد کنشگران به ایفای نقشی معین برای نیل به اهداف مشترک است و این تعهدات در نظم‌بخشی به روابط متقابل میان نظام‌ها و خرده‌نظام‌ها نقش مهمی ایفا می‌کنند (Sabagh & Ghiasi, 2009).

راتزنهوفر از جمله نظریه‌پردازانی است که تحلیل تعهد اجتماعی را مبتنی بر مفهوم «منفعت» سامان داده است. وی با نگاهی مبتنی بر عقلانیت ابزاری، تعاملات اجتماعی را برخاسته از تلاش کنشگران برای تحقق منافع فردی در سطوح گوناگون می‌داند. به‌زعم او، رفتار انسانی عمدتاً تحت تأثیر انگیزه‌های منفعت‌طلبانه قرار دارد و بر همین اساس، نوع‌شناسی‌ای از منافع ارائه می‌دهد که شامل پنج دسته‌ی: منفعت آفرینشی، منفعت فیزیولوژیکی، منفعت فردی، منفعت اجتماعی و منفعت متعالی می‌شود. در این چارچوب، منافع اجتماعی به آن دسته از منافع اطلاق می‌شود که به رفاه جمعی، انسجام قومی و پیوندهای خویشاوندی مربوط هستند. بر اساس این دیدگاه، کنش انسانی در پاسخ به محرک‌های برخاسته از این منافع شکل می‌گیرد و در نتیجه، حیات اجتماعی چیزی جز برآیند اعمال مبتنی بر این محرک‌ها نیست. از منظر راتزنهوفر، جامعه به مثابه واقعیتی برساخته، فاقد موجودیت ذاتی است و صرفاً در پی پاسخ‌گویی کنشگران به نیازها و منافع شخصی‌شان پدیدار می‌شود. وی حتی ایده‌ها و افکار را نیز تنها در صورتی در حیات اجتماعی واجد اهمیت می‌داند که در خدمت تأمین منافع افراد باشند. در مجموع، می‌توان استنتاج کرد که راتزنهوفر منشأ شکل‌گیری اجتماع انسانی را نه در ساخت‌های کلان و از پیش موجود، بلکه در سطح خرد و نهاده‌پهنه‌شده‌ی نیازها و تمایلات فردی می‌جوید که مقدم بر نظم اجتماعی هستند (Akbari, 2020).

یکی دیگر از رویکردهای مورد استفاده در این پژوهش، نظریه تبادل اجتماعی پیتز بلاو است. بلاو، رفتارهای کمکی متعهدانه را به‌عنوان بخشی از رفتار شهروندی تعریف می‌کند که ماهیتی داوطلبانه داشته و به حمایت و یاری‌رسانی به دیگران منجر می‌شود (Blau, 1964). وی در تحلیل انسجام و تعهد اجتماعی، مبنایی مبتنی بر مبادله ارائه می‌دهد. از منظر بلاو، انسجام و تعهد اجتماعی هنگامی به وجود می‌آید که بخشی از جامعه، بر اساس شاخص‌هایی نظیر سن، جنسیت، نژاد و همسایگی، به میزان بالایی از همانندی و همسانی دست یابد.

بلاو معتقد است که مبادلات اجتماعی با تقویت اعتماد اجتماعی، تمایز نقش‌ها و ایجاد وابستگی متقابل، به وفاق و انسجام اجتماعی منجر می‌شود. برخلاف پارسنز که یکپارچگی اجتماعی را محصول ارزش‌ها و هنجارها می‌داند، بلاو بر این باور است که میزان تمایز ساختاری در گروه‌ها و افراد است که می‌تواند موجبات همبستگی را فراهم آورد. وی با وارد کردن مفهوم عدالت توزیعی و نرخ مبادله میان گروه‌ها، سطح تحلیل خود را از کنش‌های فردی فراتر برده و به بررسی ساختارهای اجتماعی می‌پردازد.

به این ترتیب، بلا و نشان می‌دهد که روابط ساختاری مبتنی بر مبادله میان اعضای جامعه، قابلیت افزایش همبستگی و تعهدات اجتماعی را دارد (Farahmand et al, 2015).

از سوی دیگر، بلومبرگ نیز در تحلیل تعهد اجتماعی تأکید می‌کند که تعهدات در فرایند روابط متقابل شکل می‌گیرند و به عنوان محرکی برای تعیین میزان پیوستگی، استحکام و کیفیت روابط اجتماعی عمل می‌کنند. وی تعهد را به عنوان یک انگیزش درونی هویت فرد در موقعیت‌های اجتماعی مختلف توصیف می‌کند که نمایانگر وفاداری به رفتارهای ثابتی است که پاسخگوی انتظارات دیگران در آن موقعیت‌ها است و به سازگاری فرد با شرایط اجتماعی منجر می‌شود. این انگیزش از یک سو ناشی از تجربیات و فعالیت‌های گذشته فرد و از سوی دیگر وابسته به ارزیابی وی از پیامدهای رفتارهایش است. به باور بلومبرگ، تعهدات اجتماعی حاصل مبادلات آشکار و ضمنی میان افراد و گروه‌ها است که بر اساس توافق‌های ضمنی یا رسمی شکل گرفته و در نظام کنش‌های اجتماعی تثبیت شده‌اند (Goudarzi et al, 2018). بلومبرگ تعهدات را به دو دسته عمده تقسیم می‌کند: تعهدات تحمیلی و تعهدات درونی. تعهدات تحمیلی یا بیرونی، از طریق قراردادهای رسمی یا فشارهای بیرونی بر افراد اعمال می‌شوند؛ نظیر قرارداد ازدواج. در مقابل، تعهدات درونی محصول تعاملات اجتماعی خودخواسته میان افراد هستند که بدون نیاز به قرارداد رسمی یا پیمان، ایجاد و حفظ می‌شوند (Mobaraki et al, 2013).

بر اساس مبانی نظری فوق، چارچوب نظری پژوهش حاضر ترکیبی از رویکرد پارسنز، راتزنهوفر، بلا و بلومبرگ است که در نظریات خود بر شکل‌گیری تعهد اجتماعی در جریان روابط اجتماعی تأکید دارد. این رویکردها با ابعاد مختلف تعهد اجتماعی مورد نظر تناسب داشته و حمایت نظری را از فرضیات به عمل خواهند آورد. تأکید این نظریات بر هر بعد از ابعاد عاطفی، نقشی، اخلاقی و مادی تناسب دارد. رویکرد هنجارین پارسنز بعد اخلاقی تعهد اجتماعی، رویکرد بلا بعد مادی تعهد اجتماعی، رویکرد بلومبرگ بعد عاطفی تعهد اجتماعی و در نهایت رویکرد راتزنهوفر بعد نقشی با توجه به روابط متقابل را پوشش می‌دهد. این تأکیدها با وضعیت شهر تهران نیز تناسب دارد، زیرا به دلیل تعهد روابط و نیز وجود تحولات ارزشی و اخلاقی در این شهر، تعهد دیگر بعد اخلاقی و هنجاری نداشته، بلکه سویه‌های جعلی و موقعیتی آن برجسته شده است. در واقع، به دلیل تحولات زیاد و عدم شناخت قبلی افراد از همدیگر، افراد در جریان تعاملات متقابل از همدیگر شناخت پیدا کرده و از این طریق سعی دارند تعهدات خود را انجام دهند. این تعهد با شرایط فرد از موقعیت موجود و سپس ارزیابی او از آینده همراه است. به این معنا اگر ببیند که ارزیابی قبلی نتیجه‌بخش بوده، سعی دارد تعهدات خود را گسترش بدهد. افزون بر این، بر اساس این رویکرد، افراد در تعهدات تحمیلی یا اجباری خود باید یک سری از تعهدات را پذیرفته و از این طریق زندگی جمعی خود با دیگران نزدیک از جمله همسر و یا همسایه‌ها را سامان بدهند؛ اما در تعهدات درونی، فرد بر اساس مکانیسم‌های اخلاقی عمل می‌کند. لذا، نوعی تلازم و هماهنگی بین ابعاد

درونی و برونی تعهد اجتماعی وجود دارد که ابعاد شناختی، عاطفی، عملی و اجتماعی را به هم پیوند می‌دهد.

۴- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کمی و پیمایشی است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل کلیه شهروندان بالای ۱۸ سال شهر تهران است. بر اساس آخرین آمارهای موجود، جمعیت کل شهر تهران حدود ۹,۴۲۳,۷۰۳ نفر برآورد شده است که از این میان، جمعیت بالای ۱۸ سال بالغ بر ۶,۷۵۰,۰۰۰ نفر است و این گروه جامعه آماری تحقیق را تشکیل می‌دهد. حجم نمونه مورد نیاز برای انجام تحلیل‌های آماری با استفاده از فرمول کوکران محاسبه گردید که عدد ۳۸۵ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین شد. با این حال، به منظور جبران نقصان‌های احتمالی نظیر پاسخ‌های ناقص، یکنواخت، آسیب‌دیدگی پرسشنامه‌ها و یا عدم بازگشت آن‌ها، تعداد نمونه به ۴۰۰ نفر افزایش یافت تا اثر کاهش حجم نمونه بر اعتبار و دقت نتایج تحلیل‌ها کاهش یابد. نمونه‌گیری در این پژوهش به شیوه خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام شد. در ابتدا، مناطق مسکونی شهر تهران بر اساس سطح اقتصادی-اجتماعی به سه طبقه پایین، متوسط و بالا تقسیم‌بندی گردید. سپس، از هر طبقه یک یا دو محله به منظور نمونه‌گیری انتخاب شد. برای انتخاب تصادفی افراد نمونه، نقشه‌های تفصیلی هر منطقه تهیه و نواحی، محلات، بلوک‌ها و کوچه‌های آن‌ها مشخص شد. در نقشه‌های مذکور، بلوک‌ها و کوچه‌ها به صورت علامت‌گذاری شده بودند. در مرحله بعد، محقق به صورت تصادفی یک خانه در بلوک و کوچه انتخاب شده را در نظر گرفت و پرسشنامه را به نخستین فرد حاضر در آن منزل که در دامنه سنی ۱۸ سال به بالا قرار داشت، ارائه نمود تا تکمیل شود. برای انتخاب نمونه‌های بعدی، به صورت سیستماتیک و با استفاده از برآورد تعداد منازل هر بلوک، تعداد نمونه مورد نظر در هر بلوک تقسیم‌بندی شد. سپس یک عدد تصادفی به عنوان نقطه آغاز نمونه‌گیری از بین ۱ تا تعداد منازل انتخاب و با شمارش منازل و تعیین بازه نمونه‌گیری، خانه‌های بعدی برای مراجعه تعیین شدند. در ادامه، بلوک‌های انتخاب شده در سه سطح پایین، متوسط و بالا، درصد منازل در هر بلوک و تعداد نمونه در هر بلوک را در قالب جدول ارائه شده است.

جدول ۱: مناطق، بلوک‌ها، تعداد خانوارها و تعداد نمونه هر بلوک

Table 1: Regions, blocks, number of households and number of samples per block

مناطق	بلوک‌ها	درصد خانوارهای هر بلوک	تعداد نمونه در هر بلوک
شمال	جمشیدیه، پاسداران، تجریش، شریعتی، میرداماد	۰/۲۵	۹۶
جنوب	یافت‌آباد، عبدل‌آباد، پانزده خرداد	۰/۱۵	۵۹
شرق	رسالت، مجیدیه، سیدخندان، چهارراه قصر، قدوسی	۰/۲۰	۷۷
غرب	ونک، پونک، صادقیه	۰/۱۵	۵۸
مرکز	میدان جهاد، میدان ولیعصر، تئاتر شهر، انقلاب	۰/۲۵	۹۵

ابزار اندازه‌گیری جهت عملیاتی‌سازی متغیرهای تحقیق، از ترکیبی از گویه‌های محقق‌ساخته و گویه‌های استاندارد بهره گرفته شد. متغیر وابسته «تعهد اجتماعی» و متغیر مستقل «جهت‌گیری سیاسی» به‌وسیله گویه‌های محقق‌ساخته اندازه‌گیری شدند، درحالی‌که سایر متغیرهای مستقل با استفاده از گویه‌های استاندارد معتبر سنجش شدند.

تعهد اجتماعی: عبارت است از کنش‌های موقعیتی و بسترمندی که بر اساس قراردادهای در سطح خرد و میانه افراد در بر اساس نقش‌ها، فایده‌ها و نیازهای متقابل به همدیگر پیوند می‌دهند و بر این اساس افراد ضمن پذیرش مسئولیت‌های متقابل سعی دارند تا زمانی که تعامل بین آنها برقرار است، به نقش‌ها و قراردادهای خود پایبند باشند.

تعهد اجتماعی در چهار بعد عاطفی، نقشی، اخلاقی و مادی در نظر گرفته شده است. هر گویه نشان دهنده این است که از دیگران انتظار داریم به آن شکل رفتار کند یا دارای خصیصه‌ها و ویژگی‌های باشند تا ما او را فردی متعهد بدانیم. به‌منظور سنجش بعد عاطفی، بعد نقشی و بعد اخلاقی تعهد اجتماعی از ۷ گویه استفاده شده است. دامنه نمرات هر بعد بین ۷-۳۵، میانگین گویه بین ۱-۵ و بر اساس طیف لیکرت از گزینه‌های کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم به‌منظور احصاء پاسخ‌های افراد نمونه استفاده شده است. بعد مادی تعهد اجتماعی نیز دارای ۵ گویه است که دامنه نمرات بین ۵-۲۵ و میانگین گویه بین ۱-۵ است و بر اساس طیف لیکرت از گزینه‌های کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم تنظیم شده است. قبل از ارائه ابعاد سرمایه اجتماعی باید گفت که بر اساس تعریف پاتنام، سرمایه اجتماعی را می‌توان به‌عنوان ویژگی‌های زندگی اجتماعی در شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد تعریف کرد که افراد جامعه را قادر می‌سازد تا با هم همکاری کنند تا اهداف مشترک خود برسند. به‌منظور سنجش اعتماد فردی از تحقیق شیروانی (Shirvani, 2021)، کریمی (Karimi, 2023) و وزیر (Vaziri, 2013) استفاده شده است. محقق به‌منظور سنجش این بعد از اعتماد ۵ گویه در نظر گرفته است. به‌منظور سنجش اعتماد بین فردی یا اجتماعی از تحقیق شیروانی (Shirvani, 2021)، کریمی (Karimi, 2023) و وزیر (Vaziri, 2013) استفاده شده است. به‌منظور سنجش این بعد از اعتماد ۵ گویه در نظر گرفته است. در نهایت، به‌منظور سنجش اعتماد نهادی از تحقیق شیروانی (Shirvani, 2021)، کریمی (Karimi, 2023) و مرشدی و همکاران (Morshedi et al, 2019) استفاده شده است. محقق به‌منظور سنجش این بعد از اعتماد ۵ گویه در نظر گرفته است. در مجموع، برای هر بعد از متغیرها انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره ۵ و حداکثر آن ۲۵ باشد. از طیف لیکرت و از گزینه‌های خیلی زیاد تا خیلی کم به‌منظور احصاء پاسخ‌های افراد نمونه استفاده شده است. میانگین هر گویه نیز بین ۱-۵ خواهد بود.

به منظور سنجش مشارکت اجتماعی رسمی از تحقیق اسدپور و همکاران ([Asadpour et al., 2018](#))، شیروانی ([Shirvani, 2021](#)) و کریمی ([Karimi, 2023](#)) استفاده شده است. به منظور سنجش این بعد از اعتماد ۷ گویه در نظر گرفته شده است. به منظور سنجش مشارکت اجتماعی غیررسمی از تحقیق شیروانی ([Shirvani, 2021](#))، کریمی ([Karimi, 2023](#)) و اسدپور و همکاران ([Asadpour et al., 2018](#)) استفاده شده است. به منظور سنجش این بعد از اعتماد نیز ۷ گویه در نظر گرفته شده است. انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره ۷ و حداکثر آن ۳۵ باشد. از طیف لیکرت و از گزینه‌های خیلی زیاد و تا خیلی کم به منظور احصاء پاسخ‌های افراد نمونه استفاده شده است. میانگین هرگویه نیز بین ۱-۵ خواهد بود.

به منظور عملیاتی‌سازی و سنجش مصرف فرهنگی از پژوهش ایمانی ([Imani, 2023](#)) و زارع و فلاح ([Zarei & Fallah, 2012](#)) استفاده شده است. برای سنجش این متغیر ۵ گویه در نظر گرفته شده است. انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره ۵ و حداکثر آن ۲۵ باشد. به منظور عملیاتی‌سازی و سنجش مصرف مادی از پژوهش ایمانی ([Imani, 2023](#)) و زارع و فلاح ([Zarei & Fallah, 2012](#)) استفاده شده است. برای سنجش این متغیر ۱۳ گویه (برای زنان و دختران و پسران و مردان به صورت جداگانه) در نظر گرفته شده است. انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره برای مردان ۵ و حداکثر آن ۲۵ باشد. برای زنان نیز حداقل نمره ۸ و حداکثر ۴۰ خواهد بود. افزون بر این، به منظور عملیاتی‌سازی و سنجش اوقات فراغت از پژوهش ایمانی ([Imani, 2023](#)) و زارع و فلاح ([Zarei & Fallah, 2012](#)) استفاده شده است. برای سنجش این متغیر نیز ۵ گویه در نظر گرفته شده است. انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره ۵ و حداکثر آن ۲۵ باشد.

به منظور عملیاتی‌سازی دینداری از پژوهش سراج‌زاده و همکاران ([Serajzadeh et al., 2013](#)) استفاده شده است. محقق از ۱۰ گویه استفاده کرده که در آن ابعاد مختلف دینداری را مورد سنجش قرار داده است. انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره ۱۰ و حداکثر آن ۵۰ باشد.

جهت‌گیری ارزشی بر اساس دو بعد ارزش‌های مادی و ارزش‌های فرامادی سنجش می‌شود. به منظور سنجش جهت‌گیری ارزشی از پژوهش معدنی و خسروانی ([Maadani & Khosravani, 2011](#)) استفاده شده است. بدین ترتیب، محقق برای سنجش بعد مادی و غیرمادی جهت‌گیری ارزشی به صورت جداگانه از ۶ گویه (مجموع ۱۲ گویه) استفاده کرده که انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره هر گویه ۶ و حداکثر آن ۳۰ باشد. از طیف لیکرت و از گزینه‌های خیلی زیاد و تا خیلی کم به منظور احصاء پاسخ‌های افراد نمونه استفاده شده است. میانگین هرگویه نیز بین ۱-۵ خواهد بود.

به‌منظور عملیاتی‌سازی جهت‌گیری سیاسی از ۳ گویه استفاده شده است. گویه‌ها محقق ساخت هستند. از طیف لیکرت و از گزینه‌های کاملاً موافقم و تا کاملاً مخالفم به‌منظور احصاء پاسخ‌های افراد نمونه استفاده شده است. میانگین هرگویه نیز بین ۱-۵ خواهد بود.

به‌منظور عملیاتی‌سازی تعهدات قومی از پژوهش محمدی (Mohammadi, 2020) استفاده شده است. محقق از ۶ گویه استفاده کرده که انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره ۶ و حداکثر آن ۳۰ باشد. از طیف لیکرت و از گزینه‌های کاملاً موافقم و تا کاملاً مخالفم به‌منظور احصاء پاسخ‌های افراد نمونه استفاده شده است. میانگین هرگویه نیز بین ۱-۵ خواهد بود. در نهایت، به‌منظور عملیاتی‌سازی استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی از پژوهش عبداللہی‌نژاد و همکاران (Abdolahinejad et al, 2016) استفاده شده است. محقق از ۶ گویه استفاده کرده که انتظار می‌رود پس از محاسبه دامنه نمرات این گویه‌ها، حداقل نمره ۵ و حداکثر آن ۲۵ باشد. از طیف لیکرت و از گزینه‌های خیلی زیاد و تا خیلی کم به‌منظور احصاء پاسخ‌های افراد نمونه استفاده شده است. میانگین هرگویه نیز بین ۱-۵ خواهد بود.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مسیر مبتنی بر تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. در نهایت، اعتبار و پایایی پرسشنامه نیز سنجش شده است. در این پژوهش نوع اعتبار، محتوایی و سازه‌ای از نوع اعتبار صوری است که از اساتید و خبرگان این حوزه و نیز متخصصان بودند که بعد از ارائه سؤالات و تعدیل، حذف و بازنویسی برخی از گویه‌ها حاصل شد. پایایی داده‌ها نیز بعد از پیش‌آزمون بر روی ۴۰ نفر و احصاء ضریب آلفای کرونباخ برای هر متغیر به‌صورت جداگانه حاصل شد. در ادامه ضریب آلفای کرونباخ متغیرها گزارش شده است که همان‌گونه مشاهده می‌شود مقدار هر کدام بالاتر از ۰/۷ است و این نشان می‌دهد که گویه‌ها برای آزمون از قابلیت قابل بالایی برخوردار هستند.

جدول ۲. ضریب آلفای کرونباخ متغیرها

Table 2. Cronbach's alpha coefficient of variables

متغیر	خرده مقیاس	مقدار ضریب آلفای کرونباخ
تعهد اجتماعی	تعهد عاطفی	۰/۸۶
	تعهد نقشی	۰/۸۲
	تعهد اخلاقی	۰/۹۵
	تعهد مادی	۰/۹۵
اعتماد اجتماعی	اعتماد فردی	۰/۸۰
	اعتماد تعمیم‌یافته	۰/۷۹
	اعتماد نهادی	۰/۹۵
مشارکت اجتماعی	مشارکت اجتماعی رسمی	۰/۷۴
	مشارکت اجتماعی غیررسمی	۰/۹۶
	مصرف فرهنگی	۰/۹۰

۰/۸۲	مصرف مادی	سبک زندگی
۰/۸۸	اوقات فراغت	
۰/۷۴	جهت‌گیری ارزشی مادی	جهت‌گیری ارزشی
۰/۸۵	جهت‌گیری ارزشی فرامادی	جهت‌گیری ارزشی
۰/۷۷	جهت‌گیری سیاسی	
۰/۷۳	تعهد قومی	
۰/۸۴	دینداری	
۰/۸۶	شبکه‌های اجتماعی	

۵- یافته‌های پژوهش

ابتدا یافته‌های توصیفی و سپس یافته‌های استنباطی ارائه شده است.

بر اساس یافته‌ها، ۴۹/۹ درصد زن و ۵۱/۱ درصد مرد هستند. ۵۴/۸ درصد پاسخگویان دارای سن ۵۱ سال به بالا هستند که بیشترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند. ۵/۵ درصد بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۲۴/۷ درصد بین ۳۱-۴۰ سال، ۱۵/۱ درصد بین ۴۱-۵۰ سال دارند. ۴۵/۲ درصد پاسخگویان کارمند دولت و ۴۴/۹ درصد بیکار هستند که بیشترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند. وضعیت ۴۹/۱ درصد پاسخگویان متأهل است که بیشترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند. ۱۱/۹ درصد مطلقه و ۳۹ درصد نیز مجرد هستند. وضعیت تعداد اعضای خانواده ۲۹/۶ درصد پاسخگویان یک فرزند است. ۱۴ درصد دو فرزند، ۹/۶ درصد سه فرزند، ۲۵/۲ درصد چهار فرزند و بیشتر دارند. ۲۱/۶ درصد نیز بدون فرزند هستند. وضعیت مسکن ۴۵/۲ درصد پاسخگویان استیجاری و ۴۴/۹ درصد مالک هستند. ۹/۹ درصد دیگر نیز به صورت‌های مختلف از جمله سازمانی و ملک پدری سکونت دارند.

آمار توصیفی مربوط به متغیر وابسته

جدول ۳: آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مستقل و وابسته

Table 3: Descriptive statistics related to independent and dependent variables

آماره‌های توصیفی	میانگین	میانه	مد	کمترین میزان	بیشترین میزان	انحراف استاندارد	چولگی	کشدگی
تعهد اجتماعی	۸۶/۳۳	۸۴/۰۰	۷۷	۴۷	۱۱۷	۱۴/۸۶۸	-۰/۰۰۵	-۰/۵۶۰
سرمایه اجتماعی	۸۹/۰۸	۸۹/۰۰	۸۳	۳۷	۱۴۵	۲۳/۳۸۶۳۹	-۰/۰۷۸	-۰/۷۴۵
مصرف فرهنگی	۱۴/۷۰	۱۵/۰۰	۱۷	۵	۲۵	۵/۰۹۳	-۰/۰۸۴	-۱/۰۲۵
مصرف مادی	۲۸/۳۰	۲۸/۰۰	۲۲	۱۵	۴۸	۷/۶۲۶	۰/۴۴۶	-۰/۵۲۴
اوقات فراغت	۱۷/۱۳	۱۹/۰۰	۲۰	۵	۲۵	۶/۲۲۵	-۰/۷۲۸	-۰/۶۸۶
دینداری	۳۳/۹۸	۳۷/۰۰	۳۵	۱۰	۵۰	۹/۹۲۶	-۰/۷۳۰	-۰/۵۴۷
جهت‌گیری ارزشی	۴۹/۹۲	۵۱/۰۰	۴۶	۲۰	۷۴	۱۳/۱۶۴	-۰/۳۳۴	-۰/۸۷۸

تعهد قومی	۱۹/۳۵	۲۰/۰۰	۳۴	۶	۳۰	۵/۲۵۵	-۰/۴۵۷	-۰/۵۲۴
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۱۶/۳۰	۱۸/۰۰	۱۸	۵	۲۵	۵/۰۵۱	-۰/۲۹۸	-۰/۸۴۱

میانگین تعهد اجتماعی ۸۶/۳۳ است. با توجه به اینکه کمترین میزان تعهد اجتماعی ۴۷ و بیشترین میزان آن ۱۱۷ است، می‌توان گفت که میانگین تعهد اجتماعی، متوسط است. میانه آن ۸۴ است یعنی نیمی از پاسخگویان نمره کمتر از ۸۴ و نیمی دیگر بیشتر از ۸۴ گرفته‌اند. نما برابر است با ۷۷ که بیشترین تکرار میزان تعهد اجتماعی است.

میانگین سرمایه اجتماعی ۸۹/۰۸ است. با توجه به اینکه کمترین میزان سرمایه اجتماعی ۳۷ و بیشترین میزان آن ۱۴۵ است، می‌توان گفت که میانگین سرمایه اجتماعی، متوسط است. میانه آن ۸۹ است یعنی نیمی از پاسخگویان نمره کمتر از ۸۹ و نیمی دیگر بیشتر از ۸۹ گرفته‌اند. نما برابر است با ۸۳ که بیشترین تکرار میزان سرمایه اجتماعی است. میانگین مصرف فرهنگی ۱۴/۷۰ است. با توجه به اینکه کمترین میزان مصرف فرهنگی ۵ و بیشترین میزان آن ۲۵ است، می‌توان گفت که میانگین مصرف فرهنگی، متوسط است. میانه آن ۱۵ است یعنی نیمی از پاسخگویان نمره کمتر از ۱۵ و نیمی دیگر بیشتر از ۱۵ گرفته‌اند. نما برابر است با ۱۷ که بیشترین تکرار میزان مصرف فرهنگی است. میانگین مصرف مادی ۲۸/۳۰ است. با توجه به اینکه کمترین میزان مصرف مادی ۱۵ و بیشترین میزان آن ۴۸ است، می‌توان گفت که میانگین مصرف مادی، کم است. میانه آن ۲۸ است یعنی نیمی از پاسخگویان نمره کمتر از ۲۸ و نیمی دیگر بیشتر از ۲۸ گرفته‌اند. نما برابر است با ۲۲ که بیشترین تکرار میزان مصرف مادی است. میانگین اوقات فراغت ۱۷/۱۳ است. با توجه به اینکه کمترین میزان اوقات فراغت ۵ و بیشترین میزان آن ۲۵ است، می‌توان گفت که میانگین اوقات فراغت، متوسط است. میانه آن ۱۹ است یعنی نیمی از پاسخگویان نمره کمتر از ۱۹ و نیمی دیگر بیشتر از ۱۹ گرفته‌اند. نما برابر است با ۲۰ که بیشترین تکرار میزان اوقات فراغت است. میانگین دینداری ۳۳/۹۸ است. با توجه به اینکه کمترین میزان دینداری ۱۰ و بیشترین میزان آن ۵۰ است، می‌توان گفت که میانگین دینداری، زیاد است. میانه آن ۳۷ است یعنی نیمی از پاسخگویان نمره کمتر از ۳۷ و نیمی دیگر بیشتر از ۳۷ گرفته‌اند. نما برابر است با ۳۵ که بیشترین تکرار میزان جهت‌گیری ارزشی ۲۰ و بیشترین میزان آن ۷۴ است، می‌توان گفت که میانگین جهت‌گیری ارزشی، متوسط است. میانه آن ۵۱ است یعنی نیمی از پاسخگویان نمره کمتر از ۵۱ و نیمی دیگر بیشتر از ۵۱ گرفته‌اند. نما برابر است با ۶۰ که بیشترین تکرار میزان جهت‌گیری ارزشی است. میانگین تعهد قومی ۱۹/۳۵ است. با توجه به اینکه کمترین میزان تعهد قومی ۶ و بیشترین میزان آن ۳۰ است، می‌توان گفت که میانگین تعهد قومی، متوسط است. میانه آن ۲۰ است یعنی نیمی از

پاسخگویان نمره کمتر از ۲۰ و نیمی دیگر بیشتر از ۲۰ گرفته‌اند. نما برابر است با ۲۴ که بیشترین تکرار میزان تعهد قومی است.

یافته‌های استنباطی

آزمون همبستگی پیرسون جهت تحلیل اولیه رابطه بین متغیرها:

جدول ۴. آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و تعهد اجتماعی

Table 4. Pearson correlation coefficient test between independent variables and social commitment

آزمون ضریب همبستگی فرضیات تحقیق			
***۰/۷۵۳ ۰/۰۰۰	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و سرمایه اجتماعی
		سطح معناداری	
	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۶۸۱ ۰/۰۰۰	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و اعتماد اجتماعی
		سطح معناداری	
	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۷۶۰ ۰/۰۰۰	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و مشارکت اجتماعی
		سطح معناداری	
	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۸۰۴ ۰/۰۰۰	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و مصرف فرهنگی
		سطح معناداری	
	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۷۳۰ ۰/۰۰۰	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و مصرف مادی
		سطح معناداری	
	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۸۳۶ ۰/۰۰۰	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و اوقات فراغت
		سطح معناداری	
	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۷۶۲ ۰/۰۰۰	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و دینداری
		سطح معناداری	
	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۷۲۴ ۰/۰۰۰	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و جهت‌گیری ارزشی
		سطح معناداری	
	۳۸۵	فراوانی	
۱	***۰/۶۷۵ ۰/۰۰۰	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و جهت‌گیری ارزشی مادی
		سطح معناداری	

۳۸۵	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۶۷۳	***۰/۶۵۰	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری	جهت‌گیری ارزشی
۳۸۵	۳۸۵	فراوانی	غیرمادی
***۰/۶۴۲	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و
۰/۰۰۰		سطح معناداری	جهت‌گیری سیاسی
۳۸۵	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۷۱۲	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و تعهد
۰/۰۰۰		سطح معناداری	قومی
۳۸۵	۳۸۵	فراوانی	
***۰/۶۶۳	۱	ضریب همبستگی پیرسون	تعهد اجتماعی و استفاده از
۰/۰۰۰		سطح معناداری	شبکه‌های اجتماعی
۳۸۵	۳۸۵	فراوانی	

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون، روابط بین متغیر وابسته (تعهد اجتماعی) و متغیرهای مستقل مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد و سطح معناداری ($Sig = 0.000$) دلالت بر وجود روابط معنادار آماری میان متغیرها دارد که جزئیات آن به شرح زیر است:

بین سرمایه اجتماعی و تعهد اجتماعی رابطه‌ای معنادار و مثبت مشاهده شد ($0/75$). این ضریب حاکی از آن است که هر چه میزان سرمایه اجتماعی افراد افزایش یابد، سطح تعهد اجتماعی نیز به‌طور معنی‌داری افزایش خواهد یافت. شدت این رابطه بر اساس استاندارد کوهن، قوی ارزیابی می‌شود. همچنین، بین تعهد اجتماعی و ابعاد سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی) رابطه معنادار و مثبت و قوی برقرار است بدین معنا که با افزایش اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی، سطح تعهد اجتماعی نیز به‌طور معنی‌داری افزایش خواهد یافت.

رابطه‌ای مثبت و معنادار میان مصرف فرهنگی و تعهد اجتماعی به دست آمد ($0/80$). این یافته نشان می‌دهد که گسترش مصرف فرهنگی در بین پاسخ‌گویان می‌تواند به تقویت تعهد اجتماعی منجر شود. ضریب همبستگی نشانگر رابطه‌ای با شدت قوی است. نتایج نشان می‌دهد که بین مصرف مادی و تعهد اجتماعی نیز رابطه‌ای معنادار و مثبت وجود دارد ($0/73$). این رابطه بیانگر آن است که در صورت افزایش گرایش به مصرف مادی، تعهد اجتماعی نیز افزایش خواهد یافت. شدت این همبستگی نیز در سطح قوی طبقه‌بندی می‌شود. بررسی رابطه میان اوقات فراغت و تعهد اجتماعی نیز حاکی از وجود همبستگی مثبت و معنادار است ($0/83$). این ضریب، بالاترین سطح همبستگی را در بین متغیرهای مورد بررسی نشان می‌دهد و بیانگر آن است که غنای فعالیت‌های فراغتی تأثیر قابل‌توجهی بر ارتقای

تعهد اجتماعی دارد. در همین راستا، نتایج نشان می‌دهد که بین دینداری و تعهد اجتماعی رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد (۰/۷۶). این میزان همبستگی دلالت بر شدت قوی رابطه داشته و جهت آن نیز مثبت است؛ بدین معنا که افزایش سطح دینداری در بین افراد، موجب افزایش تعهد اجتماعی آنان می‌شود. جهت‌گیری ارزشی: بین این متغیر و تعهد اجتماعی رابطه‌ای مثبت و معنادار مشاهده شد (۰/۷۲). نتایج گویای آن است که جهت‌گیری ارزشی در موقعیت‌های مختلف می‌تواند به تقویت تعهد اجتماعی در جامعه منجر شود. شدت این رابطه نیز در طبقه‌بندی «قوی» قرار می‌گیرد. همچنین، بین تعهد اجتماعی و ابعاد جهت‌گیری ارزشی (مادی و غیرمادی) رابطه مثبت و معنادار و قوی برقرار است. بدین معنا که با افزایش جهت‌گیری ارزشی مادی و جهت‌گیری ارزشی غیرمادی، تعهد اجتماعی افزایش می‌یابد و بالعکس. علاوه بر این، یافته‌ها حاکی از وجود رابطه مثبت و معنادار میان این متغیر و تعهد اجتماعی است (۰/۶۴). هرچند شدت این رابطه نسبت به سایر متغیرها اندکی کمتر است، اما همچنان در دسته روابط قوی قرار دارد. این رابطه بیانگر آن است که افراد دارای مشارکت و جهت‌گیری سیاسی دارای سطوح بالاتری از تعهد اجتماعی هستند. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که تعهد قومی نیز با تعهد اجتماعی همبستگی مثبت و معناداری دارد (۰/۷۱). این یافته تأکید دارد بر اینکه پیوندهای قومی زمانی که در جهت حفظ انسجام و تعهد اجتماعی به‌کار گرفته شوند، می‌توانند به ارتقای مسئولیت‌پذیری و همبستگی اجتماعی منجر شوند. در نهایت، با توجه به نتایج آزمون همبستگی پیرسون استفاده از شبکه‌های اجتماعی با تعهد اجتماعی رابطه معنادار و مثبت و قوی برقرار است به‌عبارت‌دیگر با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی، میزان تعهد اجتماعی افزایش می‌یابد و بالعکس. در مجموع، نتایج آزمون فرضیات بیانگر آن است که کلیه متغیرهای مستقل پژوهش در سطح معناداری بالا، با متغیر تعهد اجتماعی رابطه‌ای مثبت، مستقیم و با شدت قوی دارند. این امر تأییدکننده اهمیت این عوامل در تبیین و پیش‌بینی میزان تعهد اجتماعی در جامعه مورد مطالعه است.

در مرحله بعدی تحلیل‌ها، جهت شناسایی میزان تأثیرگذاری این متغیرها بر تعهد اجتماعی، از تحلیل رگرسیون خطی چندمتغیره با استفاده از روش گام‌به‌گام^۱ بهره گرفته شد. نتایج حاصل از این تحلیل نشان می‌دهد که در مدل نهایی رگرسیونی، هفت متغیر مستقل شامل سرمایه اجتماعی، مصرف مادی، اوقات فراغت، دینداری، جهت‌گیری ارزشی، تعهد قومی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان پیش‌بین‌های معنادار وارد معادله رگرسیون شده‌اند.

جدول ۵. نتایج آزمون ANOVA

Table 5. ANOVA test results

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی df	میانگین مجزورات	F میزان آزمون	سطح Sig معناداری
-----	---------------	---------------	-----------------	---------------	------------------

ضریب رگرسیونی	۶۷۰۸۷,۳۱۹	۴	۱۶۷۷۱,۸۳۰	۳۵۸,۰۱۴	,۰۰۰e
پسمانده	۱۷۸۰۱,۷۸۷	۳۸۰	۴۶,۸۴۷		
مجموع	۸۴۸۸۹,۱۰۶	۳۸۴			

جدول ۶ ضرایب رگرسیونی مربوط به مدل‌های پیش‌بینی شده

Table 6. Regression coefficients for the predicted models

ضریب تعیین	Sig. سطح معناداری	میزان آزمون t	ضرایب رگرسیونی استاندارد شده	ضرایب رگرسیونی استاندارد نشده		مدل
			Beta (بتا)	Std. Error خطای میانگین	ضریب B تأثیر	
,۷۸						
ضریب تعیین تعدیل یافته	,۰۰۰	۲۹,۲۱۵		۱,۵۰۷	۴۴,۰۱۵	میزان ثابت
,۷۹	,۰۰۰	۹,۸۶۶	,۵۱۶	,۱۲۵	۱,۲۳۳	اوقات فراغت
	,۰۰۰	۹,۰۶۷	,۳۶۶	,۱۱۸	۱,۰۶۹	مصرف فرهنگی
	,۰۰۰	۵,۱۷۲	,۱۹۰	,۰۲۳	,۱۲۱	سرمایه اجتماعی

طبق نتایج به‌دست‌آمده، مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده ۱ برابر با ۰/۷۹ و مقدار R^2 برابر با ۰/۷۸ بوده است. این بدین معناست که حدود ۷۹ درصد از واریانس تعهد اجتماعی توسط مجموعه متغیرهای مستقل وارد شده در مدل قابل تبیین است که حاکی از قدرت پیش‌بینی بسیار بالای مدل است. این یافته، دلالت بر اهمیت و نقش چندبعدی عوامل اجتماعی مختلف در تبیین سطح تعهد اجتماعی افراد جامعه دارد.

با توجه به ضرایب رگرسیونی ارائه شده، در مدل تحلیل شده، متغیرهای مستقل اوقات فراغت، مصرف فرهنگی، سرمایه اجتماعی تأثیر معناداری بر تعهد اجتماعی دارند.

برای پاسخ به این سؤال که کدام یک از این چهار متغیر بیشترین تأثیر را بر تعهد اجتماعی دارد، از ضریب رگرسیونی استاندارد شده استفاده می‌کنیم که رابطه آن به شکل زیر است:

فرمول ضریب رگرسیونی استاندارد شده به‌صورت زیر است:

$$Zy = B_1.X_1 + B_2.X_2 + B_3.X_3$$

$$Zy = ۰/۵۱ (اوقات فراغت) + ۰/۳۶ (مصرف فرهنگی) + ۰/۱۹ (سرمایه اجتماعی)$$

با توجه به نتایج این معادله می‌توان گفت قوی‌ترین پیش‌بین، متغیر اوقات فراغت است یعنی با افزایش یک انحراف معیار در اوقات فراغت، تعهد اجتماعی به‌طور متوسط ۰/۵۱ انحراف معیار افزایش می‌یابد. مصرف فرهنگی دومین متغیر مهم پیش‌بین است که با افزایش یک انحراف معیار در مصرف فرهنگی، تعهد اجتماعی به‌طور میانگین ۰/۳۶ انحراف معیار افزایش می‌یابد. سومین متغیر پیش‌بین، سرمایه اجتماعی است که همچنان اثر مثبت ولی ضعیف‌تر از دو متغیر دیگر دارد. به عبارت دیگر با افزایش یک انحراف معیار در کیفیت یا میزان سرمایه اجتماعی، تعهد اجتماعی به‌طور میانگین ۰/۱۹ انحراف معیار رشد می‌کند.

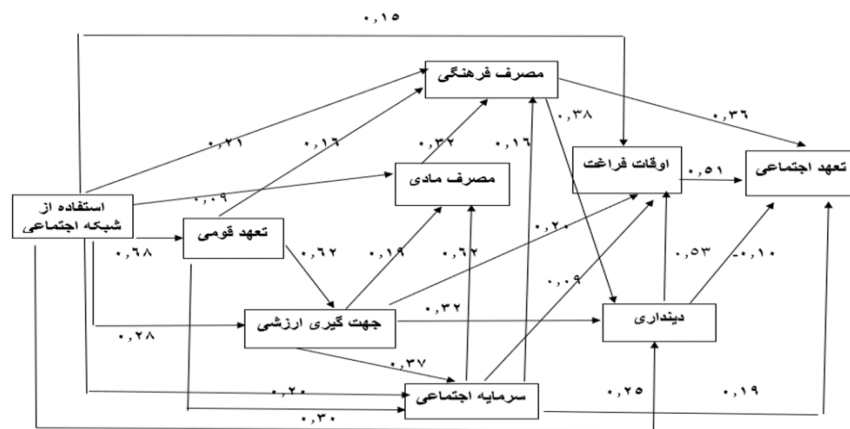
تحلیل مسیر

جدول ۷. مجموع تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

Table 7. Total direct and indirect effects of independent variables on the dependent variable

متغیر مستقل	اثرات مستقیم	اثرات غیرمستقیم	مجموع تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم هر متغیر
اوقات فراغت	۰/۵۱	-	۰/۵۱
دینداری	-۰/۱۰	۰/۲۷	۰/۱۷
مصرف فرهنگی	۰/۳۶	۰/۰۶۴	۰/۴۲
مصرف مادی	-	۰/۱۸۴	۰/۱۸۴
سرمایه اجتماعی	۰/۱۹	۰/۲۴	۰/۴۳
جهت‌گیری ارزشی	-	۰/۲۸	۰/۲۸
تعهد قومی	-	۰/۶۹	۰/۶۹
استفاده از شبکه اجتماعی	-	۰/۴۹	۰/۴۹

با توجه به ضرایب مستقیم و غیرمستقیم متغیرها می‌توان گفت که: اثر مستقیم اوقات فراغت ۰/۵۱ و مجموع تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن ۰/۵۱ است. اثر مستقیم دینداری ۰/۱۰-، اثر غیرمستقیم آن ۰/۲۷ و مجموع تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن ۰/۱۷ است. اثر مستقیم مصرف فرهنگی ۰/۳۶، اثر غیرمستقیم آن ۰/۰۶۴ و مجموع تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن ۰/۴۲ است. اثر غیرمستقیم مصرف مادی (از طریق تأثیرگذاری بر مصرف فرهنگی) ۰/۱۸۴ و مجموع تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن ۰/۱۸ است. اثر مستقیم سرمایه اجتماعی ۰/۱۹، اثر غیرمستقیم ۰/۲۴ و مجموع تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن ۰/۴۳ است. بدین ترتیب، اثر غیرمستقیم جهت‌گیری ارزشی ۰/۲۸ و مجموع تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن ۰/۲۸ است. اثر غیرمستقیم تعهد قومی ۰/۶۹ و مجموع تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن ۰/۶۹ است. در نهایت، اثر غیرمستقیم استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی ۰/۴۹ و مجموع تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن ۰/۴۹ است که در نهایت ضرایب رگرسیونی مدل تحقیق به‌صورت زیر است:



نمودار ۱: ضرایب رگرسیونی مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته

Chart 1: Direct and indirect regression coefficients of independent variables on the dependent variable

۶- بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف شناخت میزان تعهد اجتماعی و عوامل مؤثر در آن در شهر تهران انجام شد. یافته‌های حاصل از آزمون فرضیات نشان داد که بین رابطه مثبت و معناداری بین سرمایه اجتماعی (در ابعاد اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی) مصرف مادی، مصرف فرهنگی، اوقات فراغت، دینداری، جهت‌گیری ارزشی (مادی و فرامادی)، جهت‌گیری سیاسی، تعهد قومی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی با تعهد اجتماعی وجود دارد. بر اساس یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون چندمتغیره، مشخص شد که مدل پیشنهادی قادر است به‌نحو قابل قبولی تغییرات متغیر وابسته یعنی تعهد اجتماعی را تبیین نماید. ضریب تعیین (R^2) در مدل نهایی برابر با ۰/۷۸ برآورد شد که حاکی از توان تبیین نسبتاً بالای مدل است. این بدان معناست که حدود ۷۸ درصد از واریانس مشاهده‌شده در سطح تعهد اجتماعی، توسط متغیرهای مستقل شامل اوقات فراغت، مصرف فرهنگی، سرمایه اجتماعی و دینداری قابل پیش‌بینی است. همچنین، نتایج مدل رگرسیون نشان داد که ضریب عرض از مبدأ (مقدار ثابت) معادله برابر با ۴۴/۰۱۵ است. در میان متغیرهای وارد شده به مدل، بیشترین میزان تأثیرگذاری بر تعهد اجتماعی به ترتیب متعلق به متغیر اوقات فراغت با ضریب تأثیر ۱/۲۳، مصرف فرهنگی با ضریب ۱/۰۶، سرمایه اجتماعی با ضریب ۰/۱۲، است. بر اساس ضرایب استاندارد شده نیز، سهم نسبی هر یک از این متغیرها در تبیین متغیر وابسته مورد ارزیابی قرار گرفت که نشان داد اوقات فراغت و مصرف فرهنگی بیشترین نقش را در افزایش سطح تعهد اجتماعی ایفا می‌کنند.

در مجموع، یافته‌های پژوهش بر نقش برجسته ابعاد فرهنگی و سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری تعهد اجتماعی تأکید دارند و نشان می‌دهند که توجه به کیفیت اوقات فراغت، الگوهای مصرف فرهنگی،

تقویت پیوندهای اجتماعی و بازاندیشی در ابعاد کارکردی دینداری می‌تواند مسیرهایی مؤثر برای ارتقاء حس تعهد اجتماعی در میان شهروندان فراهم آورد.

همان‌گونه که نتایج پژوهش نشان داد، سطح تعهد اجتماعی در کلان‌شهر تهران در وضعیت متوسط قرار دارد. این امر در بستر کلان‌شهری چون تهران که نقش محوری در ساختار سیاسی و اقتصادی کشور ایفا می‌کند، نشانه‌ای معنادار است؛ چون در چنین فضاهایی، فرآیندهای اجتماعی تحت تأثیر پویایی‌های پیچیده‌ای نظیر مهاجرت، گسترش فردگرایی، افزایش رقابت‌های اقتصادی و تضعیف سرمایه اجتماعی قرار می‌گیرند. از این‌رو، می‌توان پیش‌بینی کرد که در صورت تداوم این روندها، میزان تعهد اجتماعی حتی از سطح موجود نیز کاهش یابد و گرایش به نفع‌گرایی فردی و کنش‌های منفعت‌محور تقویت شود. در چنین شرایطی، بیش‌ازپیش ضرورت بازتعریف و بازسازی پیوندهای اجتماعی در قالب نظامی از تعهدات متقابل احساس می‌شود؛ زیرا کارکرد بنیادین مناسبات اجتماعی در جوامع مدرن، وابسته به میزان درگیری فعال شهروندان در ساختارهای رسمی و غیررسمی مشارکت است. شهروندان، از طریق مشارکت چندلایه و درهم‌تنیده در حیات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه، به نقش‌آفرینی تبدیل می‌شوند که نه‌تنها در فرآیند توسعه سهیم‌اند، بلکه حامل ظرفیت‌های بالقوه برای بازتولید انسجام اجتماعی نیز هستند. با این حال، زمانی که این پیوندها از استحکام لازم برخوردار نباشند و تعهد اجتماعی به‌عنوان نیروی انسجام‌بخش تضعیف شود، نوعی واگرایی در نظام اجتماعی پدید می‌آید که می‌تواند پیامدهایی جدی در پی داشته باشد. در چنین وضعیتی، کاهش انسجام و مسئولیت‌پذیری جمعی، منجر به اختلال در تعاملات اجتماعی، افزایش آسیب‌های اجتماعی، گسترش خشونت در سطوح فردی، خانوادگی و اجتماعی و کاهش کارایی ساختارهای نهادی می‌گردد. «مطالعات اخیر اشاره کرده‌اند که بزرگراه‌های شهری با کاهش قابل توجهی در تعاملات اجتماعی محلی همراه هستند، به‌ویژه در فواصل نزدیک» (Aiello et al, 2024).

این شرایط همچنین با اتلاف منابع انسانی و اجتماعی همراه است و در نهایت، مسیر حرکت جامعه به‌سوی توسعه پایدار را با موانع جدی مواجه می‌سازد. از منظر تطابق یافته‌های این پژوهش با چارچوب نظری و نتایج تحقیقات پیشین، شواهد حاکی از وجود هم‌راستایی قابل توجهی است. در چارچوب نظری تحقیق که ترکیبی از رویکرد پارسنز، راتزنهوفر، بلا و بلومبرگ بود، تعهد اجتماعی به‌عنوان پدیده‌ای دوسویه - شامل جنبه‌های درونی و بیرونی - معرفی شد که ابعاد عاطفی، مادی، شغلی و اخلاقی را در برمی‌گیرد؛ به این معنا که افراد به دلیل ارزش‌های درونی و بیرونی و همنوایی با جامعه ملزم به رعایت آن می‌شوند و هم در نتیجه پذیرش آگاهانه و درونی‌شان به آن پایبند می‌مانند. در بستر اجتماعی شهر تهران که با ویژگی‌هایی چون سیالیت روابط، ضعف پیوندهای همسایگی و شناخت محدود میان ساکنان شناخته می‌شود، این ترکیب از اجبار و انتخاب در تعهد اجتماعی به‌وضوح قابل مشاهده است. از یک سو، افراد برای کسب مقبولیت اجتماعی ناگزیر به رعایت سطحی از هنجارها و الزامات تعهد اجتماعی

هستند و از سوی دیگر، بر اساس ارزش‌ها، باورهای دینی، پیوندهای قومی و جهت‌گیری‌های سیاسی، نوعی احساس مسئولیت درونی و اخلاقی نسبت به جامعه در آن‌ها شکل می‌گیرد. یافته‌های به‌دست‌آمده با نتایج پژوهش‌های حسینی و همکاران ([Hosseini et al, 2023](#))، قشلاقی و همکاران ([Gheshlaghi et al, 2021](#))، احمدی ([Ahmadi, 2021](#))، کاظمی و عریضی ([Kazemi & Oreizi, 2019](#))، گودرزی و همکاران ([Goudarzi et al, 2018](#)) و نیز مطالعات بین‌المللی نظیر مزی و همکاران ([Mazzei et al, 2023](#))، تاگوچی و همکاران ([Taguchi et al, 2022](#))، ارویو و همکاران ([Arroyave et al, 2021](#))، زنبر ([Zanbar, 2020](#)) و کاجرن ([Cochran et al, 2012](#)) در انطباق است. این تحقیقات همگی به وجود رابطه مثبت و معنادار میان مؤلفه‌هایی چون دینداری، جهت‌گیری ارزشی، سرمایه اجتماعی، مصرف فرهنگی، فعالیت‌های اوقات فراغت و تعهد اجتماعی اشاره کرده‌اند. در این مطالعه نیز رابطه معنادار و مثبت میان همین مؤلفه‌ها و سطح تعهد اجتماعی تأیید شد. با این حال، یکی از محدودیت‌های که قابل طرح است، تمرکز تحقیقات پیشین بر ابعاد خاصی از تعهد (نظیر تعهد سازمانی یا جنبه‌های شناختی-عاطفی آن) بود که سنجش جامع‌تر تعهد اجتماعی را با چالش روبرو ساخت؛ درحالی‌که در این پژوهش، ابعاد چندگانه آن در بستر اجتماعی شهری مورد توجه قرار گرفت؛ بنابراین، می‌توان گفت که مطالعه حاضر با گسترش دامنه بررسی، شکاف موجود در ادبیات موضوع را تا حدی پوشش داده است. افزون بر این، خلط مفهومی تعهد اجتماعی با مفاهیمی همچون مسئولیت‌پذیری اجتماعی، همبستگی اجتماعی، تعلق اجتماعی و سایر مفاهیم هم‌تراز، باعث شد که فهم ادبیات نظری با چالش‌های روبرو شود ترس از ارائه پاسخ به پرسشنامه و تکمیل آنها از دیگر محدودیت‌های پیش رو بود که روند گردآوری داده‌ها را در بخش کمی با چالش‌های جدی روبرو ساخت. شهروندان به دلیل ترس، ملاحظات امنیتی و شغلی و نیز نداشتن فرصت کافی تمایل چندانی به پرکردن پرسشنامه‌ها نداشتند. در نهایت، به‌منظور ارتقای تعهد اجتماعی، حساسیت فرهنگی و توجه به ارزش‌های قومی و فرهنگی در سیاستگذاری‌ها گام مؤثری در جهت تقویت تعهد اجتماعی است. برخی افراد و گروه‌های اجتماعی بر اساس هویت و تعلقات قومی خود برخی از حساسیت‌های فرهنگی خاص دارند (برای مثال تعهدات زناشویی و تعامل با دیگران) که بعضاً منجر به کاهش تعهدات و یا برعکس تقویت تعهدات اجتماعی آنها می‌شود. حل تعارضات در تعاملات اجتماعی مهم است. تعهد به روابط و تعاملات اجتماعی، به معنای برخورد سازنده با تعارضات است. توجه به برنامه‌های که همدلی را تقویت و منجر به کاهش تعارضات خانوادگی، شغلی، همسایگی و غیره می‌شود، مهم و اساسی است. بررسی و تبیین تعهد در بین طبقات مختلف اجتماعی و یا پایگاه اقتصادی و اجتماعی مهم است. این پژوهش تفاوت‌های طبقاتی را لحاظ نکرده و نمونه‌گیری تصادفی تبیین دقیقی از تفاوت‌های طبقاتی تعهد اجتماعی ارائه نکرده است. لذا، انجام پژوهشی در این زمینه می‌تواند ابعاد تعهد اجتماعی را دقیق‌تر نشان دهند. بررسی فرایند تحول معنایی تعهد اجتماعی در بین نسل‌های مختلف مهم است. تاکنون در این خصوص

پژوهشی انجام نشده است. این بررسی تحولی می‌تواند فهم معنای تعهد اجتماعی را از منظر پدیدارشناختی مورد بررسی قرار دهد و از این حیث ادراک نسلی متقنی حاصل کند.

۷- تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

References:

- Abdolahinejad, A., Sadeghi, J. and Ghasemi Nejhad, A. (2016). Social Media and Political Participation in Elections The relation between using Facebook, Telegram and Instagram and Political Participation of Students in Iran's Parliamentary Elections in 2016. *New Media Studies*, 2(5), 34-75. doi: 10.22054/cs.2016.7004
- Agnew, C. R. (2009). Commitment processes in close relationships: Theory, research, and implications. In H. T. Reis & S. Sprecher (Eds.), *Encyclopedia of Human Relationships*. Sage.
- Ahmadi, Amir (2022). The effect of religious orientation in creating social commitment and legalism among the youth of Islamabad-e-Gharb, *Entezam - e - Ejtemaei*, 13(3), 67-98. magiran.com/p2394222.
- Aiello, L. M., Vybornoova, A., Juhász, S., Szell, M., & Bokányi, E. (2024). Urban highways are barriers to social ties. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 122(10), e2408937122.
- Akbari, Y. , Mirzaie, H. and Vedadhir, A. (2020). A Sociological Construct of Interest: With an Emphasis on Bourdieu's Understanding of Interest. *Social Studies and Research in Iran*, 9(4), 1027-1052. doi: 10.22059/jisr.2020.305442.1085.
- Ardalan, M. R. , erfanizadeh, F. and erfanizadeh, F. (2019). Readiness for Change: Explaining the Role of Organizational Commitment, Job Commitment and Social Relations in the Workplace. *Transformation Management Journal*, 11(Autumn & Winter 2020), 185-206. doi: 10.22067/pmt.v11i2.73580.
- Arroyave, F; Dasí, A; Redondo, A (2021). Student commitment to social responsibility: Systematic literature review, conceptual model, and instrument. *Intangible Capital*, 17(1), 52-72.
- Asadpour, A. , Entezari, A. and Ahmadi Ahank, K. (2018). Formal and Informal Social Participation and Factors Affecting it (A Study in The City of Amol). *Journal of Applied Sociology*, 29(3), 67-86. doi: 10.22108/jas.2017.102093.1065
- Bagheri, F., Seddiq Ouraei, G. and Yusefi, A. (2015). Social Commitment: A New Concept in Social Science or an Archaic Idea in the History of Thought. *Islam and Social Studies*, 3(10), 108-144.
- Bromberg, H. (1996). Are MUDs communities? Identity, belonging and consciousness in virtual worlds. In R. Shields (Ed.), *Culture of internet: Virtual spaces, real histories, living bodies* (pp. 143–152). London: Sage Press.

- Blau, P. M. (1964). *Exchange and Power in Social Life*. New York: Wiley.
- Cochran, J. K., Wareham, J., Wood, P. B., & Arneklev, B. J. (2012). Is the school attachment/commitment/delinquency relationship spurious? An exploratory test of arousal theory. *Journal of Crime and Justice*, 25(2), 49-70.
- Cook, I., Crang, P., & Thorpe, M. (1999). Eating into Britishness: Multicultural imaginaries and the identity politics of food. In *Practising identities* (pp. 223–248). London: Palgrave MacMillan.
- Cuong, N.; Uyen, V.; Thanh Nhan, N. (2021). Factors affecting employee commitment of office staff in Ho Chi Minh City. *onomics and Business Administration*, 12(1), 50-66
- Dekker, K (2007). Social Capital, Neighbourhood Attachment and Participation in Distressed Urban Areas. A Case Study in The Hague and Utrecht, the Netherlands. *Housing Studies* 22, no. 3: 355–79
- Diop, A; Hassan Al Ansari, M; Al Ali Mustafa, S; Kien, L (2022). Social capital and sense of neighbourhood belonging among Qatari nationals. *BRITISH JOURNAL OF MIDDLE EASTERN STUDIES*, 49 (2); 327-340
- Durkheim, Emile (1951), *Suicide*. New York: The Free Press.
- Eghdampour, R. , Kashti Ararai, N. and Esmaeili, R. (2018). Identifying factors affecting social responsibility of higher education student's . *Qualitative Research in Curriculum*, 3(9), 139-169. doi: 10.22054/qric.2018.9680
- Farahmand, Mahnaz; Saeedi-Madani, Seyed Mohsen; Sahandi-Khalifa-Kandi, Mahnaz (2015). A comparative study of social cohesion between the two ethnic groups, Azeri and Kurdish (case study: the cities of Sanandaj and Tabriz). *Social Issues of Iran*, Volume 6, Issue 1, pp. 95-122
- Geshlaghi, B. , Abolhassan tanhaie, H. and Mesbahipour Iranian, J. (2021). The role of social conformity and social commitment in Blumer interpretation in high school teachers. *Journal of School Psychology*, 10(3), 148-157. doi: 10.22098/jsp.2021.1349.
- Ghafari Tashiyeh, Mahnaz (2006). *Measuring the level of social commitment and its related socio-economic factors among undergraduate students of Shiraz University*. Master's thesis, University of Humanities and Social Sciences (Social Sciences Department) Tabriz.
- Goodarzi, A. , Kazemipour, S. and Ansari, H. (2018). Identification Social and Cultural Components Affecting Commitment to Social Order in Tehran. *Sociological Review*, 25(1), 163-194. doi: 10.22059/jsr.2018.67743
- Hagerty, B. M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6 (3), 172–177
- Hosseini, Mostafa, Faizullah Nowrozi , Talia Khadimian, (2024). Social factors affecting the feeling of social commitment, *Entezam - e - Ejtemaei*, 15(3), 159-188. magiran.com/p2661544

- Hosseini, Mostafa, Faizullah Nowrozi, Talia Khadimian, (2023). Sociological Analysis of Social Feeling in Tehran, Quarterly of Social Studies and Research in Iran, 12(3), 463-478. magiran.com/p2658071.
- Imani, Elaheh (2013). Investigating the causes of the generation gap and the conflict between students' discourse and the society's value system. PhD thesis, Islamic Azad University, Tehran Science and Research Branch, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Sociology.
- Jurablo, Mehran; Jurablo, Masoud; Jafari, Ahmad; Dadehkhah Jooybari, Tohid (2016). An empirical study of socio-cultural factors affecting social responsibility of citizens of Tehran's 4th district. Urban Sociological Studies, (19) 6, pp. 113-140.
- Karimi, Kambiz (2013). Explaining the role of social capital on responsible environmental behaviors in the context of public spheres (Case study: citizens over 18 years old in Tehran). PhD thesis, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Faculty of Humanities, Department of Social Sciences.
- Kazemi, Maliheh Sadat and Arezi, Hamid Reza (2019). The relationship between organizational commitment and employees' value system. Career and Organizational Counseling, Volume 3, Issue 7, pp. 54-75.
- Keshavarz, Seyedeh Sara (2015). Study of social and cultural factors affecting social commitment of Shahid Chamran Ahvaz students. Master's thesis, Shahid Chamran Ahvaz University, Faculty of Economics and Social Sciences.
- Kovács, Á. J., Juhász, S., Bokányi, E., & Lengyel, B. (2021). Spatially concentrated social capital of urban residents. arXiv Preprint.p1.
- Kozinets, R. V. (2002). The field behind the screen: Using netnography for marketing research in online communities. Journal of Marketing Research, 39(1), 61-72.
- Lambert, N. M., Stillman, T. F., Hicks, J. A., Kamble, S., Baumeister, R. F., & Fincham, F. D. (2013). To belong is to matter: Sense of belonging enhances meaning in life. Personality and Social Psychology Bulletin, 39(11), 1418-1427.
- Manani, Saeed and Khosravi, Abbas (2011). Factors affecting the value orientation (material/metaphysical) of students of Islamic Azad University, Arak Branch. Iranian Sociological Studies, Volume 2, Number 7, March 2012, pp. 123-143.
- Mazzei A, Ravazzani S, Butera A, Conti S and Fisichella C (2023) The active commitment of newcomers in hybrid work contexts: A study on enhancing and inhibiting factors and the mediating role of newcomer adjustment. Front. Psychol. 13:987976. doi: 10.3389/fpsyg.2022.98797
- Mobaraki, Mohammad; Azimi, Gholamreza; Fateminiya, Siavash (2013). Analysis of socio-cultural factors affecting social commitment. Contemporary Sociological Research, Volume 1, Issue 2, pp. 117-151
- Mohammadi, Faezeh (2019). Investigating the relationship between social violence against women and their social health (Case study: Married women

- aged 15-49 in Oramanat district (Paveh, Javanroud and Ravansar) Kermanshah province). PhD thesis in Sociology, Payam Noor University, Tehran Branch.
- Morshedi Estahbanati, Seyed Mehdi, Seyfollahi, Seyfollah, Vosoughi, Mansour. "Investigating the Components of Social Capital of the Residents of Tehran." Sociological studies, vol. 12, no. 42, 2019, pp. 125-146. 10.30495/jss.2019.666674
- Parchami, Davud (1995). Youth Social Commitment and Factors Affecting It. Master's Thesis, Beheshti University, Social Sciences Research Field, Social Sciences Department.
- Parsons, T.(1959). Economy and Society, London: Rutledge and keg an Paul.
- Rusbult, C. E., & Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. Journal of Social and Personal Relationships, 10, 175-204.
- Sabagh, Samad, Ghiyasi, Sahar. "Examining the social factors associated with social commitment Case study of Tabriz Islamic Azad university students in 89-90.." Sociological studies, vol. 2, no. 5, 2010, pp. 88-103.
- Serajzadeh, S. H. , Javaheri, F. and Velayati Khajeh, S. (2013). Religion and Health: An Examination of the Effect of Religiosity on Health in a Sample of University Students. Journal of Applied Sociology, 24(1), 55-77.
- Shirvani, Mina (2011). Explaining the role of social capital and social belonging on subjective well-being (Case study: citizens aged 18 and over in Tehran). PhD thesis, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Faculty of Humanities, Department of Social Sciences, Economic Sociology and Development.
- Statistical Center of Iran (2019). Survey of Household Behavioral Culture (Surveying Selected Social Behaviors of Iranians)
- Taguchi, H; Tadaka, E; Iwata, Y; Arimoto, A (2022). Factors associated with community commitment among older adults: a stratified analysis of community group leaders and members. Geriatrics (2022) 22:674
- Tavakolnia, Marzieh (2011). Investigating social factors affecting social commitment of Isfahan University students. Master's thesis. Sociology, Isfahan University, Faculty of Literature and Humanities.
- Temkin, K & Rohe, W (1998). Social Capital and Neighbourhood Stability: An Empirical Investigation. Housing Policy Debate 9, no. 1 (1998): 61–88
- Vaziri, Ramin (2014). Sociological study of the relationship between religiosity and social capital (case study of Ahmadabad village, Firouzabad county, Fars). Master's thesis, University of Tehran, Department of Social Development.
- Yosefi, A. , Farhodizadeh, M. and Lashkari Darband, M. (2012). Pressure of Societal Commitment Norm in Iran. Journal of Applied Sociology, 23(2), 179-192.
- Zanbar, L (2020). Sense of Belonging and Commitment as Mediators of the Effect of Community Features on Active Involvement in the Community. City & community, 19 (3): PP 32-47

Zarandi, Marjan, Seyed Ali Hashemianfar, Masoud Kianpour, (2017). Women and Social Construct of marital Commitment: A Case Study of Isfahan City, Strategy for Culture, 10(38), 127-163. magiran.com/p1747617

ZARE, BIJAN, & FALLAH, MEHDI. (2013). THE YOUTH LIFE STYLE IN TEHRAN AND ITS DETERMINING FACTORS. IRANIAN JOURNAL OF CULTURAL RESEARCH, 5(4 (20)), 75-105. SID. <https://sid.ir/paper/136900/en>.

Zolfali fam, J. and aghaei, H. (2014). Investigating Cultural Capital and Social Commitment among Tabriz Citizens. Journal of Social Problems of Iran, 5(1), 77-112. doi: 10.22059/ijsp.2014.53755

COPYRIGHTS

© 2023 by the authors. Licensee Sociological Urban Studies Journal. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

